

ע"פ 2595/13 - המערערת: רחל סופר נגד המשיבים: ארז איתן, עו"ד, כונס הנכסים הרשמי

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 2595/13

לפני: כבוד הנשיא א' גרוניס
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט צ' זילברטל

המערערת: רחל סופר

נגד

המשיבים: 1. ארז איתן, עו"ד
2. כונס הנכסים הרשמי

ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-
יפו מיום 8.4.2013 בתיק פש"ר 1381/09, שניתנה על
ידי כבוד סגנית הנשיאה ו' אלשיך

בשם המערערת: עו"ד אורן בן

בשם המשיב 1: בעצמו; עו"ד פז יצחקי-ויינברגר
בשם המשיב 2: עו"ד טובה פריש

פסק-דין

1. ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו (כבוד סגנית הנשיאה ו' אלשיך) מיום 8.4.2013 בפש"ר 1381/09 (להלן - ההחלטה). ההחלטה ניתנה בעקבות בקשה לפי פקודת ביזיון בית משפט (להלן - הפקודה או פקודת הביזיון), שהגיש המשיב 1, הנאמן על נכסי המערערת (להלן - הנאמן). בבקשה נטען כי המערערת, היא החייבת בהליך פשיטת רגל המתנהל נגדה, אינה משלמת לקופת פשיטת הרגל את הסכומים החודשיים אותם חויבה לשלם בהחלטות שיפוטיות קודמות. אחד הדיונים בבקשה לפי פקודת הביזיון נערך בבית בו מתגוררת המערערת, ובסיומו ניתנה ההחלטה נשוא הערעור. בהחלטה נקבע כי אם המערערת לא תשלם סכום של 250,000 ש"ח לקופת פשיטת הרגל תוך ארבעה ימים, תיאסר היא למשך 60 ימים. בנוסף, נקבע כי המערערת תישא בשכר טרחת הנאמן ובהוצאות בסך 75,000 ש"ח.

בד בבד עם הגשת הערעור, הגישה המערערת בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה. ביום 11.4.2013 נתן בית משפט זה (השופט צ' זילברטל), במעמד צד אחד, צו עיכוב ביצוע ארעי. ביום 21.4.2013 עוכב ביצוע ההחלטה עד להכרעה בערעור.

רקע עובדתי וההליך בפני בית המשפט המחוזי

2. נגד המערערת נפתח בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו הליך פשיטת רגל לבקשת נושה. הליך פשיטת רגל זה מהווה מקור להתדיינויות רבות אף בפני בית משפט זה, רובן ככולן בשל השגות המערערת על החלטות שונות של בית המשפט המחוזי במסגרת הליך פשיטת הרגל. כאן נעמוד בקצרה רק על האירועים וההליכים הנוגעים לענייננו.

ביום 31.12.2009 ניתן על ידי בית המשפט המחוזי צו כינוס. ביום 30.11.2011 הכריז בית משפט קמא על המערערת פושטת רגל, וקבע שעליה לשלם לקופת פשיטת הרגל סכום של 15,000 ש"ח בכל חודש (להלן - צו התשלומים). כמו כן, מונה המשיב 1 לנאמן על נכסי המערערת. עו"ד יהונתן צברי, הוא הנושה שלבקשתו ניתן צו כינוס נגד המערערת, מונה גם הוא לנאמן, אולם בחלוף הזמן פסק עו"ד צברי מלשמש בתפקיד זה. ביום 9.9.2012 דחה בית משפט זה (הנשיא א' גרוניס, והשופטים ע' פוגלמן, וד' ברק-ארז) את הערעור על הכרזת המערערת פושטת רגל ועל צו התשלומים (ע"א 8875/11). זמן מה לאחר מכן ביקשה המערערת לבטל את פסק הדין שניתן ביום 9.9.2012 מחמת מרמה. ביום 13.1.2013 נדחתה בקשת המערערת, ופסק הדין נותר על כנו.

3. ביום 3.1.2012, ולאחר שלא שולמו הסכומים הראשונים שנדרשה המערערת לשלם לפי צו התשלומים, הגיש הנאמן לבית המשפט המחוזי בקשה על פי הפקודה, בטענה שהמערערת אינה מקיימת את צו התשלומים. הבקשה סומנה כבקשה 99 בתיק פשיטת הרגל המתנהל נגד המערערת (להלן - בקשת הביזיון). דיון בבקשת הביזיון נקבע ליום 16.10.2012. הדיון נדחה בשל בקשת פסלות שופט שהגישה המערערת כשלושה חודשים לפני כן. בית המשפט המחוזי דחה את בקשת הפסלות, וערעור שהגישה המערערת לבית משפט זה על החלטתו נדחה ביום 13.1.2013 (ע"א 6394/12, השופט ס' ג'ובראן).

משלא התקיים הדיון בבקשת הביזיון במועד המקורי, נקבעו דיונים נוספים. תחילה, נקבע דיון ליום 6.3.2013. המערערת לא התייצבה לדיון, ובא כוחה הציג תעודה רפואית המסבירה את היעדרותה. לפי התעודה הרפואית, סבלה

המערערת מכאבים בחזה. אי לכך, נדחה מועד הדיון ליום 12.3.2013. אף לדיון זה לא התייצבה המערערת, תוך שהמציאה תעודה רפואית אחרת. בתום הדיון שנערך ביום 12.3.2013 קבע בית משפט קמא, שלא בנוכחות המערערת, כי אם היא לא תשלם תוך חמישה ימים את חוב הפיגורים שצברה בסך 250,000 ש"ח, היא תיאסר למשך 60 ימים. המערערת ערערה על ההחלטה מיום 12.3.2013 לבית משפט זה. הערעור התקבל ביום 21.3.2013 (ע"פ 2006/13, השופטים ס' ג'ובראן, נ' הנדל וא' שהם), מן הטעם שבית משפט קמא לא היה מוסמך להטיל סנקציה של מאסר מכוח פקודת הביזיון בלא שהמערערת תהיה נוכחת בדיון. אי לכך, הוחזר התיק לבית המשפט המחוזי, על מנת שיקיים דיון בנוכחות המערערת. יצוין, כי המותב שישב בערעור לא הביע כל עמדה לגוף ההחלטה של בית המשפט המחוזי.

לאחר שהוחזר התיק לבית המשפט המחוזי, נקבע דיון בבקשת הביזיון ליום 2.4.2013. בתחילת הדיון ביום 2.4.2013 ביקש בא כוחה של המערערת שבית המשפט יפסול עצמו (נראה שבקשת פסלות בכתב הוגשה מספר ימים לפני כן). כזכור, זו בקשתה השנייה של המערערת לפסלות השופטת שדנה בעניינה. בית המשפט המחוזי קבע כי בכוונתו להכריע בבקשת הפסלות "בהקדם". מכל מקום, אף לדיון ביום 2.4.2013, כמו לקודמיו, לא הופיעה המערערת. כדי להצדיק את אי-התייצבותה, המציאה המערערת תעודה רפואית מיום 1.4.2013, בחתימתו של ד"ר צבי לוי. נוכח היעדרותה של המערערת, נדחה מועד הדיון פעם נוספת, ליום 8.4.2013. לדיון ביום 8.4.2013 זומן, לבקשת הנאמן, גם ד"ר צבי לוי, וזאת בשל פגמים לכאורה שנמצאו בתעודה הרפואית החתומה על ידו. יצוין, כי תעודה רפואית זו שימשה את המערערת גם לקבלת פטור מהתייצבות לדיון בהליך אחר שהיא מנהלת, אשר נקבע ליום 3.4.2013 לפני בית משפט זה.

4. התפתחות נוספת וחשובה נרשמה ביום 2.4.2013. ביום זה אישר בית משפט קמא את בקשתו החסויה, באותה עת, של הנאמן, והורה על שכירת שירותיה של חברת חקירות, על מנת שהאחרונה תעקוב אחר המערערת במשך ארבעה ימים. בפועל, נערך המעקב במשך יומיים בלבד, בימים 3.4.2013 ו-4.4.2013. בימים אלה - לפי התעודה הרפואית החתומה על-ידי ד"ר לוי - אמורה הייתה המערערת להיות במצב של מנוחה. מן הדו"ח שהגישה חברת החקירות עולה תמונה שונה. כך, ביום 4.4.2013 יצאה המערערת את ביתה, ונצפתה, בין השאר, כשהיא נוהגת ברכב, מרימה בידיה ילד כבן שלוש ומטיילת עימו בפארק. במהלך הטיוול בפארק תועדה המערערת כשהיא רצה, עוברת גדר, ומרימה באוויר את הילד וחפצים שונים.

5. השתלשלות האירועים עד כה מביאה אותנו לקורותיו של הדיון שנערך ביום 8.4.2013. עוד לפני תחילת הדיון, דחה בית משפט קמא את בקשת המערערת מיום 2.4.2013 כי יפסול עצמו. בתגובה להחלטה זו ביקש פרקליטה של המערערת כי יושהו ההליכים על מנת שיוגש ערעור, אולם בקשתו סורבה. יצוין, כי המערערת אכן ערערה על ההחלטה של בית המשפט שלא לפסול עצמו. ערעור פסלות זה, כמו קודמו, נדחה בפסק דין מיום 6.5.2013 (ע"א 2641/13, השופט ס' ג'ובראן).

בפתח הדיון ביום 8.4.2013 התברר כי גם לדיון זה אין בכוונת המערערת להופיע. בא כוחה הציג תעודה רפואית מיום 6.4.2013, ממנה עולה כי המערערת סובלת מכאבי גב, וכי היא מרותקת למיטתה למשך שבוע ימים. בשלב זה ביקש הנאמן שהדיון יתקיים בביתה של המערערת, על מנת שתוכל להיות נוכחת. כמו כן, חקר הנאמן את ד"ר צבי לוי. כזכור, ד"ר לוי חתום על התעודה הרפואית מיום 1.4.2013. מחקירתו של ד"ר לוי התברר, כי הוא הוזמן לביקור בית אצל המערערת, וכי עבור הביקור שולם לו סכום של 1,200 ש"ח במזומן. עוד עלה בחקירה כי על אף שהמערערת התלוננה, בין היתר, על חום גבוה, לא בדק ד"ר לוי האם הטמפרטורה שלה חורגת מהנורמה. לדבריו,

קביעתו לפיה המערערת זקוקה לארבעה ימי מנוחה התבססה על הבדיקה הגופנית שביצע. בית המשפט ביקש מד"ר לויין לחוות דעתו על כך שהמערערת תועדה בימי המנוחה כשהיא מבצעת פעילות פיזית. על כך ענה הרופא בקצרה כי התמונות מתייחסות לאירועים שהתרחשו שלושה ימים לאחר שבדק את המערערת וציין כי "זה נראה לי שהיא [המערערת] החלימה". בתום חקירתו של ד"ר לויין, ביקש הנאמן להמשיך את הדיון בבית המערערת. בית המשפט החליט להיעתר לבקשת הנאמן, וקבע כי "אנו יוצאים עתה" לבית המערערת בהרצליה, בו היא מתגוררת בשכירות, ושם יימשך הדיון. יצוין, כי פרקליטה של המערערת, עו"ד בן, לא הביע התנגדות לבקשת הנאמן לקיים את הדיון בבית המערערת, בשתי ההזדמנויות בהן העלה הנאמן את הבקשה במהלך הדיון.

6. נסכם איפוא את התמונה העובדתית שתוארה לעיל: המערערת היא פושטת רגל, אשר צו התשלומים מורה לה לשלם בכל חודש 15,000 ש"ח לקופת פשיטת הרגל. הצו אושר בבית משפט זה. משום שהמערערת לא שילמה את הסכומים שהיה עליה לשלם, הוגשה נגדה בקשה לפי פקודת הביזיון. ביחס לבקשה זו, התקיימו ארבעה דיונים (ודיון אחד נוסף נקבע ולא התקיים). לכל הדיונים הללו לא הופיעה המערערת, תוך שפרקליטה מציג תעודות רפואיות שונות המסבירות את אי-התייצבותה. ביום 4.4.2013, בו הייתה אמורה להימצא המערערת במנוחה בביתה, תועדה המערערת כשהיא מטיילת ורצה בפארק, ומרימה חפצים כבדים. הרופא החתום על אחת התעודות הרפואיות שהגישה המערערת נחקר בבית המשפט, ובחקירתו הועלה ספק מסוים באשר ליסודיות שבה נבדקה המערערת. ביום 8.4.2013 החליט בית המשפט להמשיך את הדיון בביתה של המערערת בהרצליה, ובא כוחה לא התנגד לכך.

7. לביתה של המערערת הגיעה כבוד סגנית הנשיאה אלשיך, בליווי קלדנית ובנוכחות איש ביטחון. בבית המערערת התייצבו גם הנאמן ועורך דין נוסף ממשרדו, עו"ד צברי, באת כוחו של המשיב 2 וכן שני מצהירים - חוקרים. בנה של המערערת פתח את הדלת, ובמקום נכח גם בעלה. בשל ריבוי הנוכחים, ביקשה השופטת מהמערערת לרדת לקומת הקרקע, והדיון התנהל בחדר האורחים. יצוין, כי בא כוחה של המערערת הופיע באיחור של כ-20 דקות. בפתח הדיון ביקשה המערערת שעורך דינה יהיה נוכח, ושאלה מדוע הופיע בית המשפט בביתה. בתשובה לשאלתה, הסביר בית המשפט שהוא נאלץ להגיע לבית המערערת משום שפעם אחר פעם מונחת בפניו, בבוקר הדיון, תעודה רפואית המסבירה את אי-התייצבותה של המערערת. עוד הסביר בית המשפט, שעל פי הסמכות המסורה לו בחוק ובפסיקה, רשאי הוא לנהל את הישיבה ליד מיטת חוליו של בעל דין. אשר לטענה בדבר אי נוכחות עורך הדין, ציינה כבוד השופטת אלשיך כי עו"ד בן, פרקליטה של המערערת, היה נוכח בבית המשפט באותו הבוקר כאשר הורה בית המשפט להמשיך את הדיון בנוכחות המערערת, ואין זה ברור מדוע עו"ד בן טרם הגיע. בית המשפט הוסיף כי נמסר לעו"ד בן כי בית המשפט יוצא לבית המערערת כדי לקיים את המשך הדיון שם, כיוון שנמסר כי היא רתוקה למיטתה. עוד הודגש, כי המערערת ייצגה את עצמה פעמים רבות במסגרת הליך פשיטת הרגל וכי היא העידה על עצמה כבעלת השכלה משפטית. לכן, הורה בית המשפט על חקירתה של המערערת על ידי הנאמן.

בחקירה עימת הנאמן את המערערת עם הממצאים של חברת החקירות, לפיהם ביקרה המערערת בפארק והייתה פעילה בימים בהם הייתה אמורה לנוח. המערערת השיבה שהיא עשתה כן בעצת "מישהו שמיעץ בעניינים נפשיים", אולם סירבה לנקוב בשמו. עוד טענה המערערת בחקירתה כי אין לה יכולת כלכלית לקיים את צו התשלומים, אשר בגין הפרתו הוגשה הבקשה לפי הפקודה. בנקודה זו, כ-20 דקות לאחר שהגיע בית המשפט לבית המערערת, הופיע פרקליט המערערת, עו"ד בן. גם בשלב זה לא הביע עו"ד בן התנגדות לקיום הדיון בבית המערערת. יצוין, כי בשלב מסוים החליטה כבוד השופטת לשמוע את הסיכומים בבית המשפט ולא בבית המערערת. סגנית הנשיאה אלשיך יצאה מביתה של המערערת, אך חזרה בה והחליטה להמשיך לקיים את הדיון בבית המערערת. בהחלטתו שניתנה בהמשך, הבהיר בית המשפט כי פעל כך על מנת להימנע מטענה אפשרית לפיה גם ההחלטה, ולא רק הדיון, צריכה

להינתן בנוכחות המערערת. במסגרת הסיכומים, טען הנאמן כי הדרך היחידה להביא לקיום צו התשלומים על ידי המערערת היא באמצעות מאסר. עו"ד בן, מצידו, ציין בשלב זה כי הוא "מוחה" על החלטתו של בית המשפט להופיע בבית המערערת, כאשר אפשר היה להביאה לבית המשפט בצו הבאה, ולא היה הכרח להופיע בביתה ולקיים שם דיון. בין השאר, טען עו"ד בן שאין מקום לאסור את החייבת, משום שישנם כספים ממקורות שונים בקופת פשיטת הרגל ולכן המערערת עמדה בתשלומים "באופן עקיף". כמו כן, הוא ציין כי הסרטון שצולם על ידי חברת החקירות לא מתאר את האירועים ביום הדיון ממנו נעדרה המערערת ולכן אין הוא מלמד דבר אודות הצהרותיה ביחס למצבה הבריאותי. משהסתיים הדיון ביום 8.4.2013, נתן בית משפט קמא, בעודו בביתה של המערערת, את ההחלטה העומדת במוקד הערעור, ואליה נעבור כעת.

8. תחילה, קבע בית משפט קמא בהחלטתו כי מוסמך הוא לקיים דיון בביתה של המערערת, על פי סמכות שבחוק ובהתבסס על תקדימים משפטיים לא מעטים (לדוגמה, הביא בית המשפט מקרה בו קיום דיון ליד מיטת חוליו של אדם בבית חולים). במקרה הנדון, כך לפי ההחלטה, הטעם לעריכת הדיון בבית המערערת הוא שבבוקר של כל אחד מימי הדיונים שנקבעו הומצאו תעודות רפואיות, מנימוקים שונים, שבחסותן לא הופיעה המערערת. בית המשפט הזכיר במפורש את העובדה שהמערערת תועדה כשהיא מבלה בפארק, בעוד שלפי תעודה רפואית אמורה הייתה היא להיות בביתה, וקבע כי המערערת לא נתנה הסבר מלא לממצאים אלה. בנוסף, ציין בית המשפט בהחלטתו כי המערערת השתעלה במהלך הדיון וטענה שהיא חולה בברונכיטי, בעוד שהתעודה הרפואית נימקה את אי-התייצבותה בכך שהמערערת סובלת מכאבי גב. אשר לטענתו של עו"ד בן בדבר צו הבאה, קבע בית המשפט כי לא יכול היה להוציא נגד המערערת צו הבאה לקראת הדיון, משום שניתן להוציא צו הבאה נגד בעל דין רק במקרים בהם אין נימוק לאי-התייצבות, ולא נגד בעל דין שממציא תעודה רפואית.

לגופם של דברים, קבע בית המשפט כי בקשת המערערת לשינוי צו התשלומים אינה רלוונטית לבקשת הביזיון, וכי עליה לשלם את הסכום שנקבע בבית משפט קמא ואשר בבית משפט זה. יתרה מכך, ציין בית המשפט כי המערערת אינה משלמת לקופת פשיטת הרגל אף את הסכום של 1,000 ש"ח לחודש אשר אותו, לטענתה, יש ביכולתה לשלם. עוד באותו הקשר, הזכיר בית המשפט כי המערערת מעסיקה עורכי דין רבים, וכי בהליך פשיטת הרגל התברר שהיא בעלת עסקים ענפים, אותם היא עושה מאמץ להסתיר.

על יסוד האמור, קבע בית המשפט שאינו מוצא לנכון לשנות את ההחלטה מיום 12.3.2013, והורה למערערת לשלם סכום של 250,000 ש"ח עד ליום 12.4.2013, קרי תוך ארבעה ימים, ואם לא תעשה כן, תיאסר למשך 60 יום. בנוסף, הטיל בית המשפט על המערערת הוצאות ושכר טרחה לטובת הנאמן בסך 75,000 ש"ח.

יוער, כי לאחר תום הדיון ולאחר שסגנית הנשיאה אלשיך עזבה את בית המערערת, ראה בית המשפט לציין כי בעוד שהמערערת הדגישה במסגרת הליך פשיטת הרגל שהיא מטפלת בבעלה "חסר הישע", אשר יש להלבישו ולרחצו, הרי שבמהלך הישיבה בביתה התנייד הבעל בלי קביים, והגיש לנוכחים משקאות.

טענות הצדדים בערעור

9. המערערת משיגה על החלטתו של בית משפט קמא בשני מישורים. מבחינה דיונית טוענת המערערת לפגמים בניהול ההליך לפי הפקודה. ראשית, נטען כי קיום הדיון בביתה של המערערת עומד בסתירה להוראת סעיף 6(2) עמוד 5

לפקודה, אשר קובע שהממרה יובא בצו תפיסה לבית המשפט. עוד נטען כי התנהלות זו פגעה באופן בלתי מידתי בזכותה של המערערת לפרטיות. שנית, טוענת המערערת שחלק מחקירתה נערך מבלי שפרקליטה נוכח, וכי הדבר פוגע בזכויות דיוניות שלה.

ביחס לגוף ההחלטה של בית משפט קמא, טוענת המערערת כי אין ביכולתה לשלם את חוב הפיגורים שצברה, או את התשלומים החודשיים המוטלים עליה מכוח צו התשלומים, ולכן לא היה מקום להטיל עליה את הסנקציה הקשה שהוטלה עליה. בנוסף, טוענת המערערת כי בית המשפט יכול היה להיזקק לאמצעים אחרים חלף הקביעה בדבר ביזיון בית המשפט. בתוך כך, נטען כי בית המשפט צריך היה להיעתר לבקשות שהגישה המערערת לביטול צו התשלומים בשל שינויי נסיבות, בין השאר בטענה שמצויים בקופת פשיטת הרגל סכומים שעשויים לפרוע את חובה. טענה דומה שמעלה המערערת היא כי שגה בית המשפט בכך שלא דן בהצעותיה להסדר נושים, אשר הוצעו ביום 11.3.2013, ועשויות היו לייתר את הצורך בהכרעה בבקשת הביזיון. עוד נטען, כי לא היה הכרח באכיפת ביצוע צו התשלומים על דרך של מאסר דווקא. לסיכום, סבורה המערערת כי מטרת החלטתו של בית משפט קמא היא ענישה, ולא הבטחת ציות להחלטות קודמות שלו, ולכן אין להותירה על כנה.

להשלמת התמונה יצוין, כי המערערת מלינה על כך שבית המשפט דן בבקשת הנאמן לשכור את חברת החקירות טרם שהכריע בבקשת פסלות שופט שהוגשה ביום 2.4.2013. זאת, על אף שלטענתה חייב היה לדון ולהכריע תחילה בבקשת הפסלות. כבר ייאמר, כי טענה זו נדונה ונדחתה בערעור הפסלות שהגישה המערערת (ע"א 2641/13), וממילא אין היא קשורה במישרין להליך שהתנהל לפי פקודת הביזיון או מעידה על פגם בו. אי לכך, איני רואה מקום להתייחס לה כאן.

10. הנאמן, מצידו, סומך ידיו על החלטת בית המשפט המחוזי. לטענתו, המערערת מנסה להתחמק בכל דרך אפשרית מתשלום חובותיה ומקיום צווי בית המשפט. הנאמן מדגיש כי להכרעה בערעור שלפנינו יש השלכות רחב מבחינת שלטון החוק ומבחינת יכולתם של בעלי דין להתל במערכת המשפט. מבחינה דינית, טוען הנאמן כי ההליך החרגי ננקט רק לאחר שהמערערת סיכלה פעם אחר פעם את ניסיונותיו של בית משפט קמא לקיים דיון בנוכחותה, כפי שדורשת הפקודה. בתוך כך, טוען הנאמן, הגישה המערערת תעודות רפואיות "מפוקפקות" ונכשלה במתן הסברים לממצאי חברת החקירות, וכן הגישה בקשות פסלות חסרות שחר, והכל כדי שלא יתקיים הדיון. עוד טוען הנאמן כי לא הובעה התנגדות בזמן אמת לקיום הדיון בבית המערערת. אשר לטענת היעדר הייצוג, טוען הנאמן כי אף זה תכסיס של המערערת, משום שלא ניתן כל הסבר מניח את הדעת לאיחור של פרקליטה להתייצב לדיון שנערך בביתה בהמשך לדיון בבית המשפט.

לגוף הדברים, טוען הנאמן כי אין בסיס לטענות בדבר שינוי נסיבות או בדבר הסכומים המצויים בקופת פשיטת הרגל (בהקשר זה צירף הנאמן דו"ח מעודכן על מצב הנכסים בקופה). מכל מקום, מציין הנאמן כי המערערת אינה משלמת אף את הסכום החודשי הנמוך אותו היא מציעה לשלם. עוד טוען הנאמן כי אין למערערת קושי לשלם את הסכומים שהוטלו עליה. בתוך כך, מזכיר הנאמן כי צו התשלומים נבחן ואושר גם בבית משפט זה. לפי הטענה, למערערת אין קושי לשלם אף את הסכום החד-פעמי של 250,000 ש"ח שהוטל עליה לשלם בהחלטה נשוא הערעור. זאת, בשל עסקיה חובקי העולם ובין השאר משום שלאורך ההליך היא משלמת סכומים ניכרים לנותני שירותים (כגון עורכי דין ורופאים) וחיה ברמת חיים גבוהה מאד. הנאמן מוסיף וטוען כי המערערת לא טרחה לבקש את הפחתת התשלומים בתקופה הארוכה בה לא צייתה להחלטות בית המשפט, אלא "נזכרה" לבקש את ההפחתה רק בסמוך למועד הדיון בבקשת הביזיון. הנאמן אף תוקף את "הסדרי הנושים" שהציעה המערערת, בטענה שהם מלכתחילה היו

בלתי ריאליים, ומציין שאף הם הוצעו יום אחד בלבד לפני אחד הדיונים בבקשת הביזיון, ובמטרה יחידה לעכב את ההליכים.

11. המשיב 2, כונס הנכסים הרשמי, מצטרף, ככלל, לעמדתו של הנאמן וסבור כי דין הערעור להידחות. לעמדת המשיב 2, תכליתו של סעיף 6(2) לפקודה הינה לתת לבעל הדין שאינו מציית לצו את יומו בבית המשפט, ובמקרה הנדון התנהלותו של בית המשפט הולמת את תכלית החקיקה. עוד טוען המשיב 2 כי טענתה של המערערת בדבר שינוי נסיבות אינה נוגעת להליך המתנהל מכוח פקודת הביזיון, משום שכל עוד לא שונה צו התשלומים, אין המערערת רשאית להימנע מלקיים את הצו במתכונתו הנוכחית. יצוין, כי לעמדת המשיב 2 יש לדחות את טענת שינוי הנסיבות אף לגופה. המשיב 2 סבור כי יש לדחות אף את הטענה בנוגע להסדר הנושים, משום שלא מדובר בהצעות אמיתיות להסדר אלא בהצעות לפיהן הנושים יסתפקו בסכום המצוי בקופת פשיטת הרגל ובכספים שנויים במחלוקת.

12. ביום 5.5.2013 קיימנו דיון בערעור ושמענו טיעונים קצרים מפי באי-כוח הצדדים. נציין, כי לדיון שנערך בפנינו, בשונה מן הדיונים שהתקיימו בפני בית משפט קמא, התייצבה המערערת.

13. למען שלמות התמונה, יצוין כי המערערת הלינה על התנהלות בית המשפט במסגרת הליך פשיטת הרגל נגדה אף בפני נציבות תלונות הציבור על שופטים (להלן - הנציבות). בכלל זה, העלתה טענות ביחס להחלטה לקיים את הדיון בביתה ובנוגע לאופן ניהול הדיון שם. ביום 28.8.2013 ניתנה החלטתו של נציב תלונות הציבור על שופטים, השופט (בדימוס) א' גולדברג, בעניין זה. יש להעיר, כי נציבות תלונות הציבור על שופטים כפופה לדינים שונים מאלו החלים על הרשות השופטת ואף סמכויותיה שונות (ראו, למשל, סעיף 20(א) לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002, בו נקבע כי הנציב אינו כפוף לסדרי דין או לדיני הראיות; כן ראו, סעיף 17 לאותו החוק, שעניינו תלונות אשר הנציבות אינה מוסמכת לברר). מכאן, שעשוי להיות פער בין התשתית העובדתית המונחת בפני הנציבות לבין זו הניצבת בפני בית המשפט. כפועל יוצא מכך, עשוי להיות שוני מסוים בין החלטותיהם וקביעותיהם של שני הגופים לגבי אותו המקרה. מכל מקום, ראוי להזכיר כי לממצאיו ולהחלטותיו של הנציב השלכות מוגבלות בבית המשפט (ראו, סעיף 24 לחוק הנ"ל, הקובע, בין השאר, כי אין בהחלטות ובממצאי הנציב כדי להעניק זכות או סעד בבית המשפט או כדי למנוע שימוש בזכות או סעד הנתונים להם וכי החלטות הנציב והמסמכים שהוכנו על ידו לא ישמשו ראיה בהליך משפטי או מעין שיפוטי).

דיון והכרעה

14. הערעור שלפנינו מעורר מספר שאלות. תחילה נדון בשאלה מהי הדרך בה על בית המשפט ללכת במצב בו אדם המפר צו שיפוטי, המכונה בפקודת הביזיון "מְמָרָה", אינו מתייצב לדיון בבקשה לפי הפקודה. לאחר מכן נפנה לבחון אם נפל פגם בהחלטה לקיים את הדיון מיום 8.4.2013 מחוץ לכותלי בית המשפט, ובפרט בביתה של המערערת. לסיום נדון בטענות ביחס לגוף החלטתו של בית המשפט המחוזי.

ממרה שאינו מתייצב לדיון בבקשה לפי פקודת הביזיון

15. פקודת הביזיון מסמיכה את בית המשפט להטיל סנקציה מסוג קנס או מאסר על אדם שאינו מציית לצו שיפוטי

(סעיף 6(1) לפקודה). נקודת המוצא היא שדיון בבקשה לפי הפקודה, אשר בסופו ייתכן שתוטל סנקציה כאמור על הממרה, צריך להיערך בנוכחות הממרה. לא ניתן להסתפק בנוכחות פרקליטו של הממרה. נקודת מוצא זו מוצאת עיגון בהוראת סעיף 6(2) לפקודה, הקובע כך:

"(2) לא יינתן צו המטיל קנס או מאסר אלא אם כן הוזמן הממרה להופיע ונענה להזמנה, או כשלא בא מעצמו, הובא לפני בית המשפט בצו תפיסה כדי להראות טעם מדוע לא יינתן נגדו צו כזה" (ההדגשות הוספו - א' ג').

בית משפט זה כבר פסק, במסגרת הערעור על ההחלטה מיום 12.3.2013, כי ההוראה בדבר נוכחות הממרה בדיון מושתתת על שיקולים כבדי משקל. עוד נקבע באותו ערעור, כי דומה דרישת הנוכחות בהליכים לפי פקודת הביזיון, לדרישה כי נאשם בפלילים יהיה נוכח במעמד בו נגזר עליו עונש מאסר (ראו, ע"פ 2006/13 סופר נ' עו"ד ארז (21.3.2013), והשוו סעיף 130(ג) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן - חוק סדר הדין הפלילי)).

16. אין חולק כי המַמְכָה, היא המערערת דכאן, הוזמנה לדיון. אין מחלוקת גם על כך שהמערערת לא התייצבה לדיון, על אף שזומנה. כיצד על בית המשפט לנהוג במקרה כזה? סעיף 6(2) לפקודה (שמובא לעיל), קובע כי במצב דברים זה יש להביא את הממרה לפני בית המשפט ב"צו תפיסה". המונח "צו תפיסה" הוא התרגום העברי של המושג "writ of attachment", אשר הופיע בפקודה המנדטורית בנוסחה באנגלית. כיום, כך נראה, לא מתקיים עוד המוסד של "צו תפיסה", ולכן על בית המשפט להורות על הבאת הממרה ב"צו הבאה" (ראו, בש"פ 2141/10 אבידר נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (19.4.2010); משה קשת ביזיון בית-משפט 174 (2002) (להלן - קשת)). להשלמת התמונה יוער, כי סעיף 7 לפקודת הביזיון דן במצבים בהם לא ניתן למצוא את הממרה בתחום המדינה. במצב דברים זה רשאי בית המשפט להטיל על הממרה קנס ומאסר ואף לצוות על ירידה לנכסיו. בענייננו לא מתעוררת סוגיה זו, שכן אין עוררין שהמערערת מצויה הייתה בביתה שבהרצליה, המצוי בתחום השיפוט של בית המשפט בתל-אביב.

הנה כי כן, דרך המלך לפעול במצב בו הממרה אינו מתייצב לדיון בבקשת הביזיון, היא הבאת הממרה לפני בית המשפט בצו הבאה, ולא קיום דיון בנוכחותו מחוץ לכותלי בית המשפט. צו ההבאה יכול שיוצא מבעוד מועד, כאשר מתברר כי אין בכוננת הממרה להופיע, אולם בית המשפט יכול להוציא צו הבאה גם בבוקר הדיון עצמו, כאשר הממרה אינו מופיע לדיון בשעה הנקובה.

שני טעמים מביאים למסקנה כי דרך המלך במקרים האמורים היא הוצאת צו הבאה. הטעם הראשון הינו שפקודת הביזיון מורה להיזקק לצו הבאה (ובלשונה, צו תפיסה) על מנת להביא לכך שהממרה יהיה נוכח. כלומר, אף לגישת המחוקק, האמצעי הבסיסי שעל בית המשפט להפעיל הוא צו הבאה. הטעם השני עניינו שמירה על הפרדה הרצויה בין תפקידיו המסורתיים של בית המשפט לבין תפקידי רשויות האכיפה, שהן חלק מן הרשות המבצעת. החלוקה המקובלת בהקשר בו עסקינן היא כי בית המשפט מוציא צווים, ובכללם צווי הבאה, ואילו ביצועם של צווים אלה מסור לידי גורמי האכיפה (חיזוק לכך ניתן למצוא בחוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 29), התשס"ט-2008, אשר בין השאר הוציא את תחום ההוצאה לפועל, שבמובנים רבים הוא תחום אכיפת-ביצועי, מידי הנהלת בתי המשפט). כאשר בית המשפט מקיים דיון במקום הימצאו של הממרה, מתקרב הדבר יתר על המידה לפעולת אכיפה, וזאת במיוחד כאשר יש חלופה בדמות מתן הוראה למשטרה להביא את הממרה לבית המשפט. לעניין זה יפה האימרה הידועה, לפיה אין לו לבית המשפט ארנק או חרב. בענייננו, ה"חרב" היא אכיפת הצווים של בית המשפט. כפי שנאמר, "בסופו של דבר,

[הרשות השופטת] חייבת להיות תלויה בסיועה של הזרוע המבצעת [...] לשם מתן תוקף לפסיקותיה" (Alexander Hamilton, *Federalist No. 78* (1788)). לתרגום העברי ראו, אלכסנדר המילטון, ג'יימס מדיסון וג'ון ג'יי הפדרליסט 388 (2001).

17. במקרה דנא, כפי שראינו, לא הוציא בית המשפט צו הבאה נגד המערערת. בית המשפט נימק את החלטתו בכך ש"צו הבאה אי אפשר להוציא כנגד חייבת שממציאה תעודה רפואית". איני משוכנע שבהכרח כך הדבר. ייתכן שבנסיבות מסוימות, למשל כאשר בעל דין ממציא תעודה רפואית שמהימנותה מוטלת בספק, רשאי בית המשפט לצוות על הבאת בעל הדין על אף התעודה הרפואית. באופן דומה, יכול לבקש בית המשפט לזמן לעדות את הרופא החתום על התעודה הרפואית, כפי שעשה בית משפט קמא לגבי אחת התעודות הרפואיות שהמציאה המערערת. כך, אם בעקבות חקירת הרופא יסבור בית המשפט כי נפל פגם כלשהו בתעודה הרפואית, יוכל הוא לצוות ללא קושי על הבאת בעל הדין באמצעות צו הבאה.

מכל מקום, ובכך עיקר, בענייננו לא הוצא צו הבאה נגד המערערת. יחד עם זאת, העובדה שבית המשפט לא הלך בדרך המלך אינה מלמדת בהכרח כי נפל פגם בדרך בה פעל. כזכור, בית המשפט סבר כי אין בידו להוציא צו הבאה. אי לכך, ונוכח אי-התייבבותה של המערערת לארבעת הדיונים שנקבעו, ביקש בית משפט קמא למצוא פיתרון אשר במסגרתו ניתן יהיה לקיים את הדיון בבקשת הביזיון בנוכחות המערערת. הפיתרון שנקט בית המשפט, קרי, קיום הדיון בבית המערערת, הוא ללא ספק חריג ויוצא דופן. אולם, השאלה המתעוררת אינה אם מדובר בפיתרון חריג אם לאו. השאלה היא זו: האם הפיתרון שנקט פוגם בהחלטה שניתנה בבקשת הביזיון.

קיום הדיון מחוץ לכותלי בית המשפט

18. סעיף 34 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן - חוק בתי המשפט), שכותרתו מקום ישיבת בית המשפט, קובע כך:

"(א) בית משפט מחוזי ישב במקום מושבו.

(ב) בית משפט מחוזי רשאי לשבת לדין בענין מסויים, כולו או מקצתו, במקום שאינו מקום מושבו, אם ראה לעשות כן למען הצדק או למען יעילות הדיון, ובלבד שלא ישב במקום שמחוץ לאזור שיפוטו אלא בהסכמת נשיא בית המשפט המחוזי שהמקום האחר נמצא באזור שיפוטו". (ההדגשה הוספה - א' ג').

הנה כי כן, רשאי בית משפט מחוזי לקיים דיון אף מחוץ ל"מקום מושבו", קרי, מחוץ לכותלי בית המשפט, ובלבד שראה לעשות כן משיקולי צדק או יעילות הדיון (הוראת חוק דומה ביחס לבתי משפט שלום מצויה בסעיף 44 לחוק בתי המשפט). תנאי נוסף, אשר נדרש במקרים בהם בית המשפט בוחר לשבת שלא במקום מושבו, אך גם מחוץ לאזור שיפוטו, הוא הסכמת נשיא בית המשפט המחוזי באזור השיפוט המיועד. תנאי אחרון זה אינו רלוונטי בענייננו, משום שהישיבה נערכה בביתה של המערערת בעיר הרצליה, המצויה באזור שיפוטו של בית המשפט המחוזי בתל אביב.

אם כן, בית המשפט מוסמך לקיים דיון מחוץ למקום מושבו. שאלה קשה יותר הינה האם הסמכות הנתונה לבית המשפט לשבת מחוץ למקום מושבו, משתרעת אף על מקרים בהם הישיבה מתקיימת בשטח פרטי. נושא זה טרם זכה

לליבון בפסיקה. כשלעצמי, נוטה אני לדעה שפרשנות נכונה לסעיף 34 לחוק בתי המשפט (ובאופן דומה גם לסעיף 44 לחוק) מובילה למסקנה הבאה: אף אם בית המשפט נוקט מהלך חריג ויוצא ממקום מושבו, מוגבל הוא, בסיטואציה דוגמת זו שלפנינו, לישיבה במקום בעל מאפיינים ציבוריים בלבד, ולא במקומות שהם פרטיים באופן מובהק. דברינו אלה כפופים לחריגים מסוימים שיוצגו בהמשך.

שני טעמים מובילים למסקנה זו. ראשית, עריכת דיון של בית משפט במקום פרטי, בלא הסכמת בעלי הדין ובעל הנכס, עלולה להביא לפגיעה בזכויותיהם הדיוניות של בעלי הדין ולפגיעה בזכותו של בעל הנכס (או המחזיק בו) לפרטיות. במקרים מסוימים, עשוי הדבר להוות פגיעה גם באינטרסים ציבוריים, כגון פומביות הדיון (השוו, ב"ש 947/86 דמיניוק נ' מדינת ישראל, פ"ד מ(4) 426, 427 (1986)). שנית, מבחינה מוסדית, קיום דיון בשטח פרטי עלול לפגוע במעמדו ובכבודו של בית המשפט, ואף באמון שרוחש לו הציבור. יצוין, כי טעם מוסדי זה נכון גם במקרים בהם בית המשפט יוצא ממקום מושבו ומקיים ישיבה במקום בעל מאפיינים ציבוריים, אולם הוא נכון ביתר שאת כאשר מדובר בעריכת דיון בנכס פרטי.

19. כאמור, דעתי היא שלכלל האמור ראוי לקבוע חריג. לשיטתי, במקרה בו בעלי הדין ובעל הנכס (או המחזיק בו) מיוצגים, ובאי-כוחם הסכימו, או לא התנגדו, לקיום הדיון בשטח הפרטי, ניתן לקיים את הדיון במתכונת זו, בנסיבות חריגות. מנגד, כאשר בעלי הדין או בעל הנכס אינם מיוצגים, סבורני כי לא ניתן להסתפק בהסכמתם, גם אם ניתנה, על מנת להכשיר קיומו של דיון בשטח פרטי. באופן דומה, גם כאשר בעלי הדין או בעל הנכס מיוצגים, אולם פרקליטיהם התנגדו לאפשרות קיום הדיון בשטח פרטי, לא ניתן יהיה להכשיר את קיום הדיון בשטח פרטי.

במה דברים אמורים? במצב בו בעל דין מיוצג, חזקה כי עורך דינו מודע לזכויותיו הדיוניות ולמשמעות קיום הדיון מחוץ לכותלי בית המשפט בכלל, ובשטח פרטי בפרט. כמו כן, לעורך הדין יש הזדמנות נאותה במצבים אלה לסרב לקיום הדיון במתכונת המבוקשת. אי לכך, כאשר אחד מבעלי הדין (או בית המשפט) מבקש לקיים דיון בשטח פרטי מסוים, ועורך הדין של הצד שכנגד לא מביע התנגדות, ניתן להניח כי שולחו של האחרון מסכים, תוך מודעות להשלכות, לקיים את הדיון במתכונת שהתבקשה (ודוקו: ההסכמה, ובפרט הסכמה מדעת ותוך מודעות מלאה להשלכות, היא בעלת חשיבות; השוו, למשל, רע"פ 10141/09 בן חיים נ' מדינת ישראל, פסקאות 30-31 לחוות דעתה של הנשיאה ד' ביניש (6.3.2012) (להלן - עניין בן חיים), בעניין חיפוש משטרתי על גופו של אדם).

לעומת זאת, כאשר אחד מבעלי הדין או בעל הנכס הפרטי אינם מיוצגים, איני סבור כי ראוי לייחס כל משקל להסכמתם, אף אם אכן ניתנה הסכמה כזו (השוו, בג"ץ 1548/07 לשכת עורכי הדין בישראל נ' השר לביטחון פנים, פסקה 21 (14.7.2008)), בעניין עריכת דיונים משפטיים בהליכים פליליים מסוימים בדרך של היוועדות חזותית). זאת, בפרט אם ההסכמה ניתנת ב"זמן אמת", למשל כאשר בית המשפט מתדפק על דלתות הנכס הפרטי, במפתיע ובלא הודעה מוקדמת. החשש המתעורר במקרים אלה הוא שה"הסכמה" ניתנת כאשר לא עומדת בפני בעל הנכס או בעלי הדין אפשרות אמיתית ומעשית לסרב לקיום הדיון במתכונת האמורה. זאת, בין מן הטעם שנותן ההסכמה אינו מודע באופן מלא לזכויותיו ולהשלכות הנובעות מהסכמתו, ובין משום שיתכן שנותן ההסכמה לא ירגיש בנוח לסרב לבקשת בית המשפט לקיים את הדיון בביתו או בשטח פרטי אחר (ראו גם, עניין בן חיים, פסקה 27 לחוות דעתה של הנשיאה ד' ביניש).

20. כעת נישם תובנות אלה על המקרה דנא. בתחילת הדיון ביום 8.4.2013, עתר הנאמן לקיום הדיון בביתה של

המערערת (עמ' 2 לפרוטוקול, שורות 25-26). עו"ד בן, פרקליטה של המערערת, לא התנגד. לאחר חקירתו של ד"ר לוי עתר הנאמן פעם נוספת לקיום הדיון בבית המערערת, ושוב לא הובעה התנגדות מצד עו"ד בן (עמ' 4 לפרוטוקול, שורות 11-12). על כן, החליט בית המשפט להמשיך את הדיון בבית המערערת. יש לציין, כי בקשותיו של הנאמן לקיום הדיון בבית המערערת הועלו במהלך דיון שהתקיים בין כותלי בית המשפט, קרי בסיטואציה שגרתית, כאשר לבא כוחה של המערערת הייתה הזדמנות נאותה לסרב או להתנגד לבקשה. די בכך, לטעמי, כדי להקים בנסיבות המקרה את ההסכמה הדרושה לקיום הדיון בביתה של המערערת. אומנם, בתחילת הדיון בביתה שאלה המערערת "למה הגעתם אלי הביתה". אולם, אף אם הדבר ביטא מחאה מצד המערערת (הגם שטענתה לא התמקדה בקיום הדיון בביתה והיא לא התנגדה לכך במפורש), אין בכך כדי לשנות את התוצאה, משום שהמועד להתנגדויות חלף כאשר ניתנה ההחלטה לקיים את הדיון בבית המערערת, ומבלי התנגדות מצד בא כוחה. דברים אלה נכונים גם לגבי טענותיו של בא כוחה של המערערת לגבי ההחלטה לקיים את הדיון בביתה, טענות שנשמעו לראשונה רק בשלב הסיכומים, בסופו של הדיון שנערך בבית המערערת. יוער, כי העובדה שבנה של המערערת פתח את דלת הבית כאשר השופטת נמצאה כבר על סף דלת בית המערערת, ולא התנגד לכך, אינה מהווה שיקול שיש לקחת בחשבון כאשר בוחנים האם הייתה הסכמה, מהטעמים שפורטו לעיל.

זכור, כי בענייננו מצטברות נסיבות קיצוניות ביותר: המערערת לא התייצבה לארבעה דיונים רצופים, ובכל פעם המציאה, בבוקר הדיון או בסמוך לפני כן, תעודה רפואית. בנוסף, באחד הימים שבהם הייתה המערערת אמורה להימצא במנוחה (כאמור באחת התעודות הרפואיות), תועדה היא מבלה בפארק ומבצעת פעולות הדורשות מאמץ פיזי. בנסיבות אלה מובן מדוע ביקש בית המשפט למצוא פיתרון יצירתי להתחמקות של המערערת מן הדיון.

21. לסיכום חלק זה, לדעתנו העובדה כי בית המשפט בחר לקיים דיון בביתה של המערערת אינה פוגמת, במקרה דנא, בדיון שהתקיים בבית המערערת או בהחלטה שניתנה בסופו. כאמור לעיל, במצב בו הממרה אינו מתייצב לדיון בבקשת ביזיון, ובפרט כאשר אי-התייצבותו היא שיטתית ומביאה לכדי הארכת התקופה בה לא מקוימות ההחלטות השיפוטיות, דרך המלך היא הבאתו בפני בית המשפט בצו הבאה. במקרים חריגים שבחריגים, כאשר מבקש בית המשפט לקיים את הדיון מחוץ למקום מושבו, נוטה אני לדעה כי בית המשפט מוגבל לקיום הדיון במקומות בעלי אופי ציבורי בלבד, למעט במקרים בהם ישנה הסכמה של באי כוחם של בעלי הדין ושל בעל הנכס בו מתקיים הדיון. ויודגש: סמכות זו לקיים דיון מחוץ לכותלי בית המשפט, ובפרט בשטח פרטי (אף אם קיימת הסכמה כאמור), היא סמכות חריגה, שיש להפעילה, אם בכלל, במקרים קיצוניים ביותר, וכאשר לא ניתן להיזקק לאמצעים אחרים. בצד דברים אלה יש להוסיף הנחה מסוימת שיש בה כדי להשפיע על שיקול דעתו של בית המשפט האם לקיים דיון מחוץ לאולם בית המשפט. כוונתי להנחה כי אם יוצא צו הבאה, הוא יבוצע על ידי המשטרה בלא שיהיו, מקום שבית המשפט מורה לעשות כן. אם מתברר כי הנחה זו אינה נכונה, בהחלט ייתכן שיהיה מקום לחשיבה מחודשת באשר לסמכותו של בית המשפט, כמובן בכיוון הרחבה של הסמכות לקיים דיון על פי הפקודה מחוץ לתחום מושבו, כולל במקום פרטי.

ודוק: שיטת המשפט הישראלית ושיטות משפט אחרות מכירות בכך שלעיתים חריגות עריכת ישיבה מחוץ לכותלי בית המשפט היא הכרחית לניהול המשפט. כך עשויו להיות המצב כאשר עד בעל חשיבות רבה למהלך המשפט מאושפז בבית חולים, ולא ניתן להעידו בבית המשפט (ראו, סעיף 110 לחוק סדר הדין הפלילי. נדמה שזהו המקרה ה"קלסי" שבו ישיבה מחוץ לאולם בית המשפט תהיה לגיטימית. נושא העדויות מחוץ לבתי המשפט מקבל ביטוי גם במקרים בהם נגבית עדות בדרך של "היוועדות חזותית" (Video Conference); ראו, למשל, רע"א 3810/06. ידורי את צ'יקובסקי בניה והשקעות בע"מ נ' גולדשטיין (24.9.2007). במקרים אחרונים אלה בית המשפט ממשיך לשבת במקום מושבו, אולם העד אינו מצוי באולם בית המשפט).

כמו כן, רשאי בית המשפט, מיוזמתו או לבקשת בעל דין, לצאת מכותלי בית המשפט ולערוך "ביקור במקום". זאת, לצורך בחינת מקום או חפץ אשר אין אפשרות או קיים קושי ניכר להביאו לאולם בית המשפט (ראו, י' זוסמן סדר הדין האזרחי 486 (מהדורה שביעית 1995); יעקב קדמי על סדר הדין בפלילים חלק שני (א) 1488-1490 (2009)). במסגרת זו, עשוי בית המשפט לבקר, לדוגמה, בזירת אירוע פלילי, או בנכס נשוא מחלוקת אזרחית, לרבות במקום פרטי, כאשר מחליט הוא שמראה עיניו הכרחי לשם קביעת ממצאים כלשהם (ראו, למשל, ע"א 38/86 רוט נ' מנהל מס שבח מקרקעין חיפה, פ"ד מג(3) 194, 196 (1989). כן ראו, בר"מ 6966/12 נצב"א החזקות 1995 בע"מ נ' מנהל הארנונה בעיריית טירת הכרמל, פסקה 10 (20.1.2013)). "ביקור במקום" כפוף לכללים פרוצדורליים שונים, שתכליתם העיקרית היא להבטיח שתישמר זכות הטיעון של בעלי הדין (ראו, שם; בג"ץ 285/64 עזבון המנוחה פייגה שיף נ' שר החקלאות, פ"ד יט(2) 40, 45 (1965); רע"א 8716/00 קניון לוד סנטר (אחזקה וניהול) 1992 בע"מ נ' ג'ואל חזן, פסקה 2 (25.1.2001)). מכל מקום, ביסודה של הסמכות לערוך "ביקור במקום", ניצבים טעמים ראייתיים, ויש הרואים בכך אף הליך של איסוף ראיות (ראו, למשל, ע"א 8554/07 שפיקי נ' צמח, פסקה 4 (26.11.2007)). בכך, בין היתר, נבדל מקרה כזה מהמקרה שלפנינו, בו היציאה מאולם בית המשפט נועדה לאפשר את קיום הדיון, ולא בהכרח לשם גביית ראיות.

דוגמה נוספת אותה יש להזכיר היא סמכותו של בית המשפט, במקרים מסויימים, לקיים דיון בלשכתו, חלף דיון באולם בית המשפט (ראו, למשל, סעיף 177 לפקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980 (להלן - פקודת פשיטת הרגל)). יחד עם זאת, חשוב להדגיש כי המקום הטבעי לדיון שיפוטי הוא באולם בית המשפט. הישיבה מחוץ לבית המשפט תיעשה, כאמור, במקרים חריגים ביותר, והנסיבות שבגללן מחליט בית המשפט לצאת ממקום מושבו צריכות להיות כבדות משקל.

במקרה דנא, ובנסיבות הקיצוניות שהתעוררו בו, בחר בית משפט קמא, לבקשת הנאמן, לקיים את הדיון בבית המערער. כפי שצוין לעיל, סבורני כי היעדר ההתנגדות מצד בא כוחה של המערער - בשתי ההזדמנויות בהן הועלתה הבקשה - מהווה גורם המכשיר את הדרך בה נקט בית משפט קמא.

22. אשר לטענה לפיה הדיון פגום מהטעם שחקירת המערער החלה שלא בנוכחות בא כוחה, אף דין טענה זו להידחות. ראשית, עו"ד בן הגיע לדיון מספר דקות לאחר תחילתו, בלא שביקש או קיבל את אישורו של בית המשפט לאיחור. בנוסף, ניתנה לו האפשרות לשאת דברי סיכום, ולשוחח עם המערער. בהקשר זה לא למותר לציין כי מפרוטוקול הדיון ממילא עולה שעו"ד בן טען כי לא הגיע מוכן לדיון, טענה עליה העביר בית משפט קמא ביקורת קשה. שנית, אף אם נפל פגם בשל אי-נוכחותו של עורך הדין בתחילת הדיון, אין בכך בהכרח כדי להביא לביטול הדיון או לביטול תוצאות חקירתה של המערער (השוו, ע"פ 9897/05 אלמגור נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (23.11.2006)). שלישית, ההליך לפי פקודת הביזיון דורש במפורש את נוכחותו של הממרה עצמו, שלא ציית להחלטה השיפוטית, ומכאן ייתכן שניתן ללמוד כי דווקא שמיעת דבריו-שלו היא החשובה.

הערעור על גוף ההחלטה של בית המשפט המחוזי

23. משהגענו לכלל מסקנה שלא נפל פגם המצדיק את התערבות ערכאת הערעור בכל הנוגע להליך קבלת ההחלטה במקרה דנא, נותר לנו לבחון אם ישנה, כטענת המערערת, עילה להתערב בגוף ההחלטה. כזכור, בית משפט קמא קבע כי אם לא תשלם המערערת 250,000 ש"ח לקופת הנושים בתוך ימים ספורים, היא תיאסר למשך 60 ימים. בנוסף, הטיל בית המשפט על המערערת לשלם הוצאות ושכר טרחה לטובת הנאמן בסך 75,000 ש"ח.

24. הלכה היא, כי תכלית הסנקציות הקבועות בפקודת הביזיון היא אכיפתית ולא עונשית. במילים אחרות, צו שניתן בבקשה לפי הפקודה, מטרתו להביא לציית להחלטה שיפוטית שלא קוימה, ולא להעניש את המפר (ראו, למשל, ע"פ 6/50 לויט נ' אנגל, פ"ד ד 462, 459 (השופט י' אולשן) (1950); ע"א 24/78 ויטקו כימיקלים בע"מ נ' סלמאן, פ"ד לג(3) 101, 105, 107 (השופט א' ברק) (1979); ע"א 371/87 מוניות הדר לוד בע"מ נ' ביטון, פ"ד לד(4) 232, 239-240 (1980) (להלן - עניין מוניות הדר לוד); ע"פ 519/82 גרינברג נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(2) 187, 191-192 (1983); ע"פ 5177/03 מור נ' דנציגר - משק פרחים "דן", פ"ד נח(4) 184 (העמדה מובאת בחוות דעתם של כל חברי המותב) (2004) (להלן - עניין מור); קשת, בעמ' 14-15. לעמדה לפיה לסנקציות מכוח פקודת הביזיון יש גם מאפיינים עונשיים-פליליים, ראו, למשל, אליהו הרנון בזיון בית משפט על ידי אי-ציית (1965). על כן, במקרה בו האדם שכלפיו מופנית ההחלטה השיפוטית אינו יכול לקיימה, אין מקום, ככלל, להפעיל את פקודת הביזיון (ראו, ע"פ 658/82 שמד"ר מעליות בע"מ נ' בן-צבי, פ"ד לח(1) 139, 136 (1984); ע"פ 221/88 פנחסי נ' חזקי, פ"ד מב(2) 722 (1988); קשת, בעמ' 153-156). זאת ועוד, הפקודה מאפשרת הטלת קנס או מאסר, או שילוב של אלה. בפסיקה נקבע כי על בית המשפט לנקוט סנקציה מידתית, לבל תהפוך הסנקציה לעונשית במהותה (עניין מור, בעמ' 191 (הנשיא א' ברק); עניין מוניות הדר לוד, בעמ' 107; רע"פ 7148/98 עזרא נ' זלזניאק, פ"ד נג(3) 337, 349-350 (1999); ראו גם, קשת, בעמ' 217).

25. כנגזרת מהמטרות הנ"ל, אילו לא היה ביכולתה של המערערת לשלם, ספק רב אם היה מקום להטיל עליה סנקציה מכוח פקודת הביזיון, ובפרט סנקציה של מאסר. עם זאת, תמונת המצב העולה מהחלטת בית משפט קמא בהליך לפי פקודת הביזיון, כמו גם מההחלטה השיפוטית שבגדרה ניתן צו התשלומים ומפסק דינו של בית משפט זה בערעור על החלטה זו, היא תמונה אחרת. כך, בפסק דינו של בית משפט זה בע"א 8875/11 (מיום 9.9.2012), בפסקה 5, צוינו הדברים הבאים ביחס לסכום החודשי שהוטל על המערערת לשלם:

"אכן, מדובר בסכום גבוה [...] עם זאת, וכפי שכבר צוין, אין עסקינן בהליך פשיטת רגל שגרתית. החייבת ניהלה, כאמור, עסקים במדינות שונות. לפי ממצאיה של הערכאה הדיונית היא המשיכה לנהל רמת חיים גבוהה לאחר שניתן צו כינוס. ממצאים שונים מעלים ספק לגבי מידת שיתוף הפעולה שלה עם הנאמן, ונוקטים אנו לשון המעטה [...] יש כמובן לזכור, כי פתוחה בפני החייבת הדרך להגיש בקשה להקטנתו של הסכום".

יוער, כי כבר באותם הליכים מוקדמים, אז כעתה, טענה המערערת כי אין באפשרותה לקיים את צו התשלומים. גם אז נדחתה טענתה. אם כן, בנסיבות אלה, ההנחה הסבירה היא שהמערערת אינה מכבדת את החלטות בית המשפט, ולא משום שאין ביכולתה לעשות כן.

המערערת רשאית, כמובן, להגיש לבית המשפט הדין בהליך פשיטת הרגל בקשה להקטנת הסכום החודשי שעליה לשלם, ובכלל זאת להעלות את טענותיה בעניין שינוי הנסיבות. עם זאת, עד אשר לא ישונה צו התשלומים, המערערת אינה רשאית לעשות דין לעצמה, ולהימנע מלקיים את צו התשלומים. כל עוד לא ניתנה החלטה שיפוטית

אחרת, אין לקבל מצב לפיו המערערת "לוקחת את החוק לידיים" ומחליטה, על דעת עצמה בלבד, שלא לקיים את החלטות בית המשפט. אי לכך, אין בכוונתי לדון במסגרת הליך זה בטענות המערערת לשינוי נסיבות, או בטענותיה בנוגע להסדרי הנושים שהציעה. כאמור, טענות אלה על המערערת להעלות במסגרת בקשה להפחתת הסכום החודשי או בבקשה לאישור הסדר נושים (בהתאמה), ובמקרה הצורך תהא רשאית המערערת לפנות לבית משפט זה בתפקידו כבית משפט לערעורים. בהקשר זה יצוין, כי ביום 15.7.2013 הודיענו הנאמן, כי בית משפט קמא קבע שהחל מיום 20.6.2013 יופחת הסכום החודשי שעל המערערת לשלם, והוא יעמוד על 13,000 ש"ח (כזכור, הסכום המקורי היה 15,000 ש"ח).

נזכיר, כי המערערת לא שילמה כל סכום לקופת הנושים, ואף לא את הסכום אשר לפי טענתה שלה יש ביכולתה לשלם מידי חודש (1,000 ש"ח). אמנם, נדמה שאף תשלום סכומים נמוכים מאלה שנפסקו היה מהווה הפרה של החלטות שיפוטיות, אולם אילו כך נעשה הייתה התנהגות המערערת מעידה על נכונות כלשהי לקיים את החלטות בית המשפט, ולא על זלזול בהן.

וידגש: הציות להחלטות שיפוטיות עומד בבסיס הקיום של המערכת השיפוטית. אין מדובר באינטרס של בעל הדין שלטובתו ניתנה ההחלטה השיפוטית בלבד, אלא עסקינן באינטרס ציבורי מן המעלה הראשונה. לא בכדי נאמר כי "החובה לקיים צו של בית משפט יש להתייחס אליה כערך בפני עצמו" (ע"פ 4603/90 גבירצמן נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(2) 529, 555 (1993)). אי לכך, לא ניתן ולא ראוי להתעלם ממצב בו בעל דין מפר החלטות שיפוטיות, כשיש בידו לקיימן (ולו באופן חלקי). כך באופן כללי, וכך גם בעניינה הפרטני של המערערת.

26. על אף האמור, דומני כי תקופת מאסר רצופה של 60 ימים, אם לא תמציא המערערת סכום של 250,000 ש"ח תוך ימים ספורים, מסכלת במובן מסוים את מטרות הפקודה. תקופת מאסר ממושכת עשויה להסיט את הדגש מהמטרה האכיפתית של פקודת הביזיון, ולהפוך את הסנקציה לעונשית במהותה. זאת ועוד, במקום אחר כבר צוין כי "ראוי שכאשר בית המשפט מורה על מאסר בגין ביזיון, תיערך ביקורת תקופתית על מנת לוודא שאכן המאסר הנמשך ממלא את מטרותיו, שהיא אכיפתו של הצו הניתן על ידי בית המשפט" (ע"פ 7174/09 רייפמן נ' עו"ד ארז, פסקה 4 (13.10.2009) (להלן - עניין רייפמן)). דברים אלה יפים אף במקרה דנא. על מנת להלום את התכלית האכיפתית של פקודת הביזיון, מוטב כי תיקבע תחילה תקופת מאסר קצרה, שבסיומה יובא הממרה בפני בית המשפט, שישקול מחדש האם ראוי להאריך את תקופת המאסר, או שמא המאסר אינו עשוי להביא לקיום ההחלטה השיפוטית שהופרה.

27. אשר על כן, דעתי היא שיש להורות כדלקמן: המערערת תשלם סכום של 50,000 ש"ח לא יאוחר מיום 23.10.2014. אם לא תפקיד המערערת בקופת פשיטת הרגל את הסכום עד למועד האמור היא תיאסר למשך עשרה ימים. בסוף התקופה של עשרה ימים, תובא המערערת בפני בית המשפט המחוזי, אשר ישקול האם יש מקום להמשיך את עונש המאסר. בהקשר זה יפה האימרה לפיה מפתחות בית הסוהר מצויים בידי המערערת, שהרי אם תקבל עליה את הדין ותציית להחלטות בית המשפט, תוכל היא להימנע מסנקציית המאסר (ראו, למשל, עניין רייפמן, בפסקה 26).

לא נעלמה מעיני העובדה שתשלום של 50,000 ש"ח אינו מכסה את חובה של המערערת על פי צו התשלומים, ואף לא את רובו. אף לאחר החלטתו של בית משפט קמא נמנעה המערערת מלקיים את צו התשלומים. לכן, חוב הפיגורים של המערערת הלך וגדל, והוא אף גבוה מהסכום המקורי של 250,000 ש"ח, אותו נצטוותה

המערערת לשלם בהחלטת בית משפט קמא. מובן, כי על המערערת לשלם את הסכומים אותם טרם שילמה, ולהמשיך לפעול על פי צו התשלומים גם ביחס לתשלומים העתידיים. עם זאת, בכל הנוגע להליך לפי פקודת הביזיון, נשוא ערעור זה, די אם תפקיד המערערת את הסכום הנזכר של 50,000 ש"ח. תשלום סכום זה תוך זמן קצר יש בו כדי להביע נכונות לקיים את הוראות בית המשפט, וכדי להסיר מעל ראשה של המערערת, לעת עתה, את הסנקציה הנובעת מאי-קיום הוראות בית המשפט.

28. לפני סיום נדרשת הערה קצרה. כזכור, המערערת-הממכה בענייננו היא גם חייבת בהליך פשיטת רגל. מסלול נוסף, ואולי אף ספציפי יותר, בו ניתן לפעול במקרה בו חייב בהליך פשיטת רגל אינו מציית להחלטות בית המשפט, מצוי בסעיף 179 לפקודת פשיטת הרגל, שכותרתו "מאסר בשל אי-ציות". לפי לשון הסעיף נדמה כי פתיחת הליך מסוג זה אפשרית אך ורק לבקשתו של הכונס הרשמי או אדם אחר שהורשה כהלכה (עם זאת, נראה שאף נאמן רשאי לבקש שבית המשפט יפעיל סמכותו לפי סעיף 179 הנ"ל; ראו, רע"א 1334/06 בלס נ' עו"ד בויאר (23.7.2006)). במקרה דנא לא היה מקום להיזקק לסעיף, ולו בשל כך שבעלי הדין לא הזכירו בטיעוניהם את הסמכות לפי סעיף זה. כמו כן יצוין, כי אף אם ניתן היה להיזקק להליך שבסעיף 179 האמור, לא היה בכך כדי לשלול את סמכותו של בית המשפט לפעול לפי פקודת הביזיון. זאת, בין השאר לפי עקרון ה"דרך החמורה פחות", הנהוג בבית משפט זה, שהרי נדמה כי הסמכות לפי סעיף 179 לפקודת פשיטת הרגל, המאפשרת לבית המשפט להטיל סנקציה של מאסר בלבד, היא חמורה יותר מהסמכות לפי פקודת הביזיון, המאפשרת לנקוט גם בסנקציה חמורה פחות בדמות קנס (השוו, רע"פ 4169/12 דן מיחזור בע"מ נ' מדינת ישראל, פסקאות 42-44 (השופטת ד' ברק-ארז) (8.7.2013)).

סוף דבר

29. על יסוד האמור לעיל, אציע לחבריי לדחות את הערעור בעיקרו, כמפורט בפיסקה 27 לעיל. איני רואה לנכון להתערב בסכום ההוצאות ושכר טרחת הנאמן שנפסק לחובתה של המערערת בהחלטתו של בית משפט קמא. נוכח הסכום הגבוה יחסית שנפסק לעניין זה בערכאה הדיונית, לא יעשה צו להוצאות בערכאתנו.

ה נ ש י א

השופט צ' זילברטל:

אני מסכים לתוצאה אליה הגיע חברי הנשיא, ובכלל זה לכך שעובדת קיומו של הדיון בבית המערערת לא פגמה בתוקפה ובחוקיותה של ההחלטה שניתנה בתום אותו דיון. תוצאה זו מבוססת על נסיבותיו המיוחדות של המקרה, ובהן הילוכה של המערערת עובר לקיום הדיון בביתה ואי הבעת התנגדות מצידה להחלטה על קיומו (לפחות לא במועד).

בנסיבות אלה, אני מעדיף להשאיר בצריך עיון את השאלה הכללית באילו מקרים ראוי שבית המשפט יקיים דיון מחוץ לכתלי בית המשפט כאשר מי מבעלי הדין מתנגד לכך, לרבות השאלה האם ראוי להבחין לעניין זה בין קיום הדיון במקום בעל מאפיינים ציבוריים לבין קיום הדיון במקום פרטי באופן מובהק, ומה גדרי הבחנה זו. נדמה כי ראוי שהמבחנים יתגבשו בהדרגה, ממקרה למקרה, מה גם שמדובר במצבים חריגים ונדירים, המתקיימים עקב התהוות נסיבות ייחודיות שקשה לצפותן מראש.

אבקש להדגיש, בהתאם לאמור גם בפסק דינו של הנשיא, כי האמור לעיל אינו מתייחס לעריכת "ביקור במקום", שלטעמי אינו בגדר "ישיבה לדין" במובן מונח זה בסעיף 34(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, אלא כלי ראייתי, "חלק מדרכי ההוכחה" (ע"פ 151/84 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' פרשט פ"ד לט(3) 1, 8 (1985)), שגם בו יש לעשות שימוש מושכל וזהיר (ראו: גבריאלי הלוי תורת דיני הראיות 788-736 (2013)), ושהסמכות להיזקק לו הוכרה בפסיקה כבר בראשית ימי המדינה (ע"א 207/51 "אגד" אגודה שיתופית בע"מ נ' ברנדס פ"ד ו 1089, 1099 (1952)). במהלך "ביקור במקום" אין לקיים דיון, במובן של שמיעת טיעונים או גביית עדויות ומתן החלטות (במובחן מ"ישיבה לדין" מחוץ לבית המשפט, כגון לשם גביית עדות של עד המרותק למיטתו), ויש להסתפק בעריכת פרוטוקול שישקף את המתרחש במהלך הביקור ויתאר את מראה עיניו של בית המשפט, אם כי ניתן לקבל הסברים "מאת הנוגעים בדבר" (ע"א 118/66 שרף נ' דודזון פ"ד כ(4) 71, 73 (1966)).

שׁוֹפֵט

השופט נ' הנדל:

אני מסכים לפסק דינו של חברי הנשיא ולהערתו של חברי השופט צ' זילברטל.

שׁוֹפֵט

הוחלט כאמור בפסק-דינו של הנשיא א' גרוניס.

ניתן היום, ה' בתשרי התשע"ה (29.9.2014).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

ה נ ש י א